("జ్యోతి" మాసపత్రిక— దీపావళి 1984)

నా సుఖమే నే చూసుకున్నా

"తిరప వెళ్ళున్నాన్రా, ఓ మాటు చెప్పిపోదా మనొచ్చెను" అంది రాజీ: ఎన్నో ప్రశ్నలు కళ్ళలో పెట్టుకొని నేను చూపుతోనే పలకరిస్తే అవన్నీ అర్ధమైనట్టు.

మా అక్క: "రాజీ" అసలు పేరు రాజేశ్వరి నాకన్నా యాడాదే పెద్ద. ఈ ఊళ్ళోనే బావగారు మెడికల్ రిప్రెజెంటేటివ్. నెలకి ఇరవై రోజులు ఆయనెలాగా ఊళ్ళో వుండరు కదా; ఓ మాసు వొచ్చిపోవే అంటే; నేనూ ఆయన్తో క్యాంపులు పోతున్నానంటుంది. ఈ రావడం నలభై రోజుల తరువాత. వారం నాడు మార్కెట్ దగ్గిర బావగారి స్కూటర్ కనబడితే ఆయనెక్కడో ఇందమ్మతే వున్నారు. కదా అని వోసారి పలకరిద్దామని రెండు నిమిషాలాగేను. పక్కనే ఉన్న షాపులోంచి ఇవతల పడ్డాది అక్క. బావగారేరీ అన్నాను. ఆయన క్యాంపు. నేనొక్కదాన్నే వొచ్చానంది. అంటే స్కూటర్ నేర్చేసుకుందన్నమాట. ఇహానేమ్మరి- ఓ మాటు ఇంటికిరా; అన్నాను. అబ్బే: టైంలేదు: ఆయన బొకారో ఎక్స్‌ప్రెస్‌తో వస్తానన్నారు. బండి పట్టుకెళ్ళాలి అని స్కూటర్ గిర్ మనిపించింది.

"ఎవరెవ రెళ్తున్నారు?" అన్నాను సాదాగా. సదాగా.

"నేనూ బావగారే—"

"మరి ఇల్లు?"

"నిన్ననే మా మామగారొచ్చేరు. శివానందస్వామిగారి ఉపన్యాసాల్ట: ఇవాల్టినుంచీనూ, పదిరోజులుంటారుట్లే"

"ఏం మర్యాద మనిషివే. ఆయన్ని ఇంటికి కాపలాపెట్టడం, నువ్వూ అతనూ షికార్లు కొట్టడమూనా! రెండు పూట్లా వంటకూడా చేసుకోమని చెప్పేవా?" అంది మా అమ్మ; చీవాట్లు పెడుతున్నట్లు తెలిసిపోతుందని నవ్వుతో కప్పేస్తూనూ.

"నన్నేంచెయ్ మంటావు? టికెట్లు కొనుక్కొచ్చిమరీ చెప్పేరు ఈన.

అయ్యో ఇల్లు తాళం పెట్టేస్తే మళ్ళీ ఎవడైనా దూరుతాడు కదండీ అంటే మా అమ్మనీ నాన్ననీ రమ్మని ఉత్తరం రాసేస్లే అన్నారు. ఆ ఉత్తరం అందలేదు గాబోలు; మామగారొక్కరే వొచ్చేరు. మధ్యాన్నం ఎండ పూట రాలేరు గానీ రాత్రిళ్ళు ఉపన్యాసాలయ్యేక ఇలావొచ్చి భోంచేసి వెళ్ళమని చెప్పేస్లే"

మేం ఇద్దరం కలిసే చదువుకున్నాం. ఒకే స్కూల్లోనూ, ఒకే కాలేజీ లోనూ.. నేను పదకొండోయేట సైకిల్ తొక్కడం నేర్చాను. ఇద్దరం ఏడేళ్ళపాటు ఆ సైకిల్ మీదనే వెళ్ళే వాళ్ళం.ఏదైనా వోరోజు ప్రాక్టికల్స్ మూలంగానో స్పెషల్ క్లాసు మూలంగానో నేనో గంటసేపు కాలేజీలో వుండిపో వలసి వస్తే తను నా దగ్గరకొచ్చి సైకిల్ తాళం పుచ్చేసుకొని ఇంటికొచ్చేసేది. అప్పుడప్పుడు సాంకేతిక కారణాలవల్ల మేం ఇద్దరం ఒకే వాహనం మీద వెళ్ళ కూడని రోజులు వస్తే అప్పుడూ సైకిల్ తనే వాడేది. ఆ రోజుల్లో ఓ సినిమా పాట వొచ్చింది :

"నీ సుఖమే నే కోరుకున్నా-
నిను వీడి అందుకే వెడుతున్నా" అని.

దానికి పేరడీగా నేను రెండు లైన్లు తయారు చేసేను; "అక్కపాట" అని :—

నా సుఖమే నే చూసుకున్నా
నను వీడి అందుకే; పొమ్మంటున్నా-

ఒకటి రెండు రోజులు ఉడుక్కుంది గాని, ఆ తరవాత మాత్రం దానికి ఏదైనా అవసరం వచ్చి నేను చిన్న చిన్న త్యాగాలు చెయ్యవలసి వచ్చినా ఆ పేరడీ పల్లవి తనే నిర్మొహమాటంగా ఆలాపన చేసేది....

"ఎన్ని రోజులు, క్యాంపు?" అన్నాను.

"రేపు రాత్రి బయలుదేరుతాం. ఎల్లుండి సాయంకాలానికి తిరుపతి. ఆ రాత్రి అక్కడ కింద తిరుపతిలోనే ఆయన ఫ్రెండింట్లో ఉంటాం. ఆ మర్నాడు అంటే ఇరవై తొమ్మిదో తారీకునాడు వీళ్ళ కంపెనీ జోనల్ ఏజంటుగారికోసం స్పెషల్ దర్శనం ఏర్పాటయిందట: తిరపతి రిప్రజంటేటివ్ గారు కారు తీసు కొస్తారట. కార్లోనే ఎగువకి వెళ్తాం. మళ్ళీ మధ్యాహ్నానికి దిగువకొచ్చి, భోజ నాలైపోగానే మెడ్రాస్ వెళ్తాం. ముప్పయ్యో తారీకు ఒకటో తారీకు మెడ్రాస్‌లో కంపెనీ మీటింగులున్నాయట. దసప్రకాశ్ హోటల్లో ఉంటాం. రెండూ మూడు

తారీకులు సెలవు పెట్టారు. కంచీ మధురా వెళతాం. నాలుగు ఆదివారం కలిసి వచ్చింది, ఆ రోజుకి మద్రాసుకి చేరి ఆ రాత్రి మెయిలెక్కి ఐదో తారీకు మధ్యాహ్నానికి ఇంటికి చేరతాం. ఆ సాయంకాలం గోదావరికి మామగారు వెళ్ళి పోతారు."

"హేట్సాఫ్ రాజీ. మొత్తంమీద మీ మామగారు ఇంటికి కాపలా కాస్తున్నందుకు ఆయనకి నీ చేత్తో మొత్తం ఎన్ని పూటలు భోజనం పెడుతున్నట్టు?- అఁహఁ- నాకు సరిగ్గా లెక్క తేలక అడుగుతున్నాను!" అన్నాను చప్పట్లు కొట్టి.

"నీ వేళాకోళానికేం లే."

నేను సినిమా పాటగాని పేరడీ గాని అనకుండా: కేవలం బాలతో,- పాడాను.

"స్వామివారి హుండీలో వెయ్యడానికి డబ్బులిస్తాను; శ్రద్ధగా వేస్తావు కే?" అంది అమ్మ: లోపలికి వెళ్తూ.

"అదికాదు బాజీ;" అంది రాజీ, రాజీధోరణిలో.

"చెప్పు చెప్పు-"

"ఓ మూడు వందలుంటే సర్దుదూ- మళ్ళీ నింపాదిగా ఇచ్చేస్తాను."

"అమ్మనే అడుగు. నా దగ్గిర డబ్బు వుండదు. నీకు తెలుసుగా."

"అమ్మనడిగితే మళ్ళీ యివ్వననుకుంటుంది. ఒకవేళ నేనిచ్చినా నా దగ్గిర తీసుకోకూడదనుకుంటుంది; ఎంతైనా ఈ ఇంటి ఆడపిల్లను కదా! అంచేత ఈ తికమకలు తప్పించుకోవడానికి ముందే లేదనేస్తుందని; నిన్నడుగుతున్నాను."

"నీ లాజిక్ తప్పు రాజీ. మిగతా విషయాలెలావున్నా ఇంట్లో డబ్బు వుంటే మాత్రం ప్రాణం పోయినాసరే అమ్మ "లే"దని అనదు. "లే" దంటే లేకుండానే పోతుందని; ఎవరో తథాస్తు దేవతలుంటారని అమ్మనమ్మకం. సత్యనారాయణ వ్రతంలో కథ గుర్తుచేస్తుంది."

"ఏమోరా బాజీ. నువ్వే ఎలాగో నాకి అవసరం గడపాలి." అని గునిసింది అక్క.

"అమ్మ దగ్గిర నిజంగానే లేకపోతేనో?"

"ఇద్దరూ ఉద్యోగాలు చేసుకుంటున్నారు. ఇద్దరు తెచ్చిందీ భక్తిగా శ్రద్ధగా అమ్మకే ఇస్తారు, నాన్నారి ఫెన్షనోటి. ఉండకుండా యెలా వుంటుంది బాజీ? నువ్వడిగి చూడు."

"అలాగంటావా? సరేగాని అమ్మ మేం ముగ్గురం తెచ్చిన డబ్బుని జాగ్రత్తగా దాచేసి పైసాపైసా లెక్కకట్టి ఖర్చుపెడుతూ నెలకో ఇంత వెనకేస్తోందని నేను అనుకోవడం లేదు. ఇంటి ఖర్చు బాగా పెరిగింది. నువ్వున్నప్పుడు తింటున్నట్టే ఇప్పుడూ తింటున్నాం. నువ్వున్నప్పుడు ఉన్నంతమందే ఇప్పుడూ ఉన్నాం. కాని ధరలన్నీ పెరిగిపోయాయికదా. కటాకటీగానే ఉన్నట్టుంది."

"అనుకుంటే అలాగే వుంటుంది. పోనీ ఓ స్కూటరైనా కొనుక్కోలేదు నువ్వు. ఆ ఖర్చూలేదుకదా నీకు?".... అడిగి చూడు రాజీ. నిజంగా అవసరం; చెబుతున్నాను కదా. ఇంకా మెడ్రాస్‌లో ఆ మీటింగ్ ధర్మమా అని ఆయన ఖర్చులు కంపెనీ ఇస్తుంది. మరి ఈ మిగిలిన ప్రయాణాలకీ అక్కడేమైనా కొనుక్కోవాలని అనిపిస్తే దానికి ఎలాగా అని నా బాధ."

"సరేలే అడుగుతాను. ఒకవేళ అమ్మ దగ్గిర నిజంగానే లేకపోతే ఇంకెక్కడైనా అడిగైనా సరే యివ్వవలసిందేకాదా," అన్నాను.

"ఇంకెక్కడో యెందుకు? శారద దగ్గిరే ఉంటుంది. ఆ మాత్రం బ్లాక్ మనీ-" అంది రాజీ మరో 'కాకా' నవ్వు విసురుతూ.

నేను నవ్వు విసురులోనే పడిపోయేను గాని శారద దగ్గిర బ్లాక్‌మనీ ఉంటుందనే విసురు పట్టించుకోలేదు ఆ క్షణంలో." అవున్లే, తిరపతి దేవుడి దగ్గరి కెళ్తున్నావుకదా. బ్లాక్ మనీ అయితేనే సమంజసంగా వుంటుంది." అని నవ్వేను.

"నేనన్నదాంట్లో తప్పేమైనా ఉందో లేదో నీకేతెలుస్తుంది. సమంగా ఆరా తీస్తేను." అని ఈ మాటు ఇంకో రకంగా నవ్వింది రాజీ. "మా ఇంటి పక్క రంగనాథంగారబ్బాయికి కూడా శారద పనిచేస్తున్న బ్యాంక్‌లోనే; అదే రోజున ఉద్యోగం వొచ్చింది. ఇద్దరిదీ ఒక్కటే రాంకు. మరి అతనికి నెలకి పన్నెండు వందల ఎనభయ్యేమిటి; శారదకి తొమ్మిది వందల తొంభయ్యేమిటి?

ఓ చేతిలో రెండు కప్పుల కాఫీ ఉన్న ట్రేతో, రెండో చేతిలో చిన్న పసుపు గుడ్డతో కట్టిన మూటతో: అమ్మ వొచ్చింది.

అమ్మ అక్కడ ఉండిపోయింది. సోఫాలో నా పక్కని చోటుచేసుకుని. రాజీకి బహుశా అమ్మ దగ్గిర డబ్బు సంగతి ప్రస్తావించడం యిష్టంలేదు. పావు గంటసేపు ఆ కబురూ ఈ కబురూ చెప్పి గడిపింది. "అయ్యో, టాబ్లెట్ వేసుకోవడం మరిచేపోయాను" అని వాలెట్ లోంచి టాబ్లెట్ తీసి మంచినీళ్ళంటే

బావుణ్ణు. ఇది పొట్టినోట మింగుడు పడడు" అంది. అమ్మ లేపలేదు. తనే వెళ్ళి మంచినీళ్ళు తెచ్చుకుంది. రాజీ మాత్ర మింగుతూవుంటె నాకే ఏదో మింగుడు పడంది గొంతుక్కి అడ్డం పడ్డట్టయింది.

"నే నెళ్తున్నాన్రా బాజీ. రేపు పదకొండు గంటలకి మీ ఆఫీసువేపొస్తాం నేనూ బావగారూను. సీట్లో ఉంటావు కదా." అని అప్పటికి డబ్బు సిద్ధం చెయ్యమన్న మాట సంకేతం చేసి వెళ్ళింది రాజీ.

*　　　*　　　*

'ఆడపడుచు అర్ధమొగుడు' అని వొక నుడికారం వుందవి నాకు తెలుసు. శారద దగ్గిర బ్లాక్ మనీ ఉందని రాజీ సూచించింది. సమంగా ఆరా తీస్తె నాకే తెలుస్తుందని కూడా అంది. రాజీ చూపించిన ఆధారం కూడా సరిగ్గానే ఉన్నట్టుంది. రంగనాథంగారబ్బాయి రాజశేఖరం నాకు తెలుసు, చాలా బుద్ధిమంతుడు. జీతం అంతా పొల్లుపోకుండా తన చేతికొచ్చిన కాస్నేపట్లో వాళ్ళ నాన్నగారికి యిచ్చేస్తాడు.సిటీ బస్సుకిగానీ సినిమాకిగానీ యింట్లో చెప్పి మరీ తీసుకుంటాడు.

శారద కూడా అంతే, అయితే వాళ్ళిద్దరూ ఒకే రాంకులో ఒకే బ్యాంకులో ఒకే తేదీని చేరి వుంటే వాళ్ళిద్దరి జీతాల్లో అంత తేడా వుండకూడదే! ఆఖరికి వ్యవసాయ కూలీల్లో కూడా ఆడమగ విచక్షణ లేకుండా సమానంగా ఇవ్వాలని చట్టం వున్నట్టుంది. బాంకు ఉద్యోగుల మధ్య ఎలా వుంటుంది తేడా?

మా నాన్నగారు రెవెన్యూ డిపార్టుమెంటులో పనిచేశారు. రిటైరై యిన్నాళ్ళయినా ఆయన్ను గురించి ఎంతో మంచిగానే చెప్పుకుంటారుగాని వేరే విధం లేదు. ఆయన సహోద్యోగి శివశంకరం'గారు' మా వీధిలోనే రెండంతస్తుల మేడ కట్టారు. ఎప్పుడైనా ఎదురై తే రెండు నిముషాలు వాళ్ళబ్బాయిల ప్రయోజకత్వం గురించి మాట్లాడతారు. మీ నాన్న సత్పురుషుడు అంటారు. మీ నాన్న మహాపురుషుడు అంటారు. "అయినా సరే, అతను సత్యకాలం మనిషి"అంటారు. సత్యకాలం అంటే ఏమిటో సత్యలోకం అంటే ఏమిటో తెలుసుగాని అది అప్రయోజకులను గురించి అనే మాటగా అర్థమై "వస్తానండి" అని తప్పుకుంటూ ఉంటాను.

రాజీకి పెళ్ళయి తొమ్మిదేళ్ళయింది. కొత్తలో కొంచెం తరుచుగా వొచ్చారుగాని రాజీ, బావగారు. మా ఇంటికి రావడం బాగా అరుదు. ఊళ్ళోనే ఉన్నాడు కదా అని ఏ పండగ సాకుతోనో భోజనానికి రమ్మని చెప్పడానికి వెళ్తే

"సారీ- రెండు రోజులు సెలవు కదా అని చిన్న షికారొకటి ప్రోగ్రాం వేసుకున్నాం," అనేస్తారు బావగారు. వాళ్ళిద్దరూ చాలా సరదాగా ఆత్మీయంగా ఉంటారన్నది నిజం. కాశీ నుంచి కన్యాకుమారిదాకా వాళ్ళు చూడని విహార క్షేత్రం లేదు. ఆఖరికి డ్యూటీమీద క్యాంపెళ్ళినా సరే. ఏ మాత్రం అవకాశం వున్నా ఇద్దరూ కలిసే వెళ్ళిపోతారు. "వెయ్యేళ్ళకీ అలాగే వుండాలి. అంతకన్నా మనకి కావలసిందేముంది?" అంటుంది అమ్మ.

నాకు ఇరవై ఆరో ఏట ఉద్యోగం వొచ్చింది. మా నాన్నగారికి రిటైరయిననాడు ఎంత జీతమో నాకు ఉద్యోగంలో చేరిననాడే అంత. అయితే "ఆ రూపాయలు పెద్దవిరా బాజీ" అన్నారు గారు. కట్నం ఇవ్వకూడదు; పుచ్చుకోకూడదు- అన్న సూత్రం ఆయన నా చిన్నతనం నుంచీ చెప్పడం నాకు తెలుసు. బావగారు రాజీని చూడ్డానికొచ్చిన మొట్టమొదటి పెళ్ళికొడుకు. "పిల్ల నచ్చింది; మిగతా విషయాలు మాట్లాడుకోండి" అన్నారు బావగారు ఆ రోజునే చాలా కులాసాగా "పిల్ల నచ్చితే ఇంక మిగతా విషయాలంటూ ఏమీ వుండవు నాయనా" అన్నారు నాన్నగారు. అంతే. వాళ్ళ నుంచి మళ్ళీ కబురు లేదు. ఆ వూళ్ళో వున్న మా నాన్నగారి స్నేహితుడు కూడా ఈయన రాసిన ఉత్తరానికి సమాధానం ఇయ్యలేదు, ఆ తరవాత రాజీని మరో నలుగురు పెళ్ళికొడుకులు చూసేరు; సుమారు మూడు నెలల వ్యవధిలో. అంతే. బావగారు ఒక సాయంత్రం మా ఇంటికి వచ్చి ఆ రాత్రి మా ఇంట్లోనే మా నాన్నగారితోబాటు వీధి వరండాలో మాట్లాడుతూ అక్కడే నిద్రపోయాడు. మర్నాడు ఉదయం ఎనిమిది గంటలకి వెళ్ళిపోతూ అమ్మకీ, నాన్నగారికీ నమస్కారాలు చేసి "ఇంక మీదే ఆలస్యం" అన్నారు; "వస్తాను బాజీ" అని నాతోను "వస్తాను రాజీ" అని అక్కతోనూ చెప్పి, "మనం త్వరలోనే కలుస్తామని ఆశిస్తాను" అంటూ వెళ్ళాడు. అలా ఐంది ఆ పెళ్ళి.

"కట్నం పుచ్చుకోవటం తప్పని మీరు నమ్ముతున్నారు కనక అలాగే చెయ్యండి నాన్నారూ" అని చెప్పేను; నా పెళ్ళి శారదతో స్థిరపడుతున్న సమయంలో, "నెలకు వెయ్యో ఎంతో జీతం తెచ్చుకుంటోంది. ఓ రకంగా యిది కట్నమే. కాని కట్నం కాదు కూడాను. ఇది ఆలోచించే నీకు ఈ సంబంధం స్థిరపరుస్తున్నాను" అన్నారు నాన్నగారు.

ఈ మూడేళ్ళు నుంచీ శారద వుదయాన్నే లేచి బ్యాంక్ కెళ్ళడానికి

పైమయ్యే వరకూ అమ్మకి సహాయపడి నాతోపాటు భోంచేసి వెళ్తోంది. సాయంకాలం ఐదు దాటగానే వొచ్చేస్తోంది. జీతం వొచ్చిన్నాడు అమ్మకి ఇచ్చేస్తోంది. బస్సు చార్జీ నుంచి బట్టలషాపు బిల్లు వరకు ఎంత కావాలంటే అంతా అడిగి తీసుకుంటూంది. ఈ నెల ఇంతే వొచ్చిందా అని నేను గాని అమ్మగాని అడగలేదు. నాన్నగారికి అసలా విషయాలే అక్కర్లేదు.

ఇప్పుడు రాజీ వొచ్చి తనకి మూడు వందలు అవసరమై ఈ ఆడిట్ పెట్టింది. పైగా "సమంగా ఆరా తియ్యాలి" అని సూచన కూడా చేసింది.

మూడేళ్ళ నుంచీ మూడు వందల చొప్పునైతే కూడా పదివేలు దాటి వుండాలి బ్లాక్‌మనీ. అంతా వో దగ్గిర పోగేస్తుందా లేక వాళ్ళన్నయ్యకి పద్ధతిగా పంపిస్తోందా? మా బావమరిది ఏదో ఉద్యోగం చేసుకుంటూ సంసారం లాగుతున్నాడే గాని నాకున్నంత పాటి స్తోమత కూడా లేదని నాకు తెలుసు.

కాని ఆరా తియ్యడం, రభస చెయ్యడం ఎంతో అన్యాయంగా తోచింది నాకు. శారద నిజంగా తన జీతం ఇంతా అని చెప్పక పోవడం తప్పేకావచ్చు. కాని ఆమెకి స్వంత ఆలోచన అంటూ ఏదైనా ఉండవచ్చుననీ, అందులో కొంత ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యపు ఆలోచన ఉండటంలో తప్పులేదనీ అనిపిస్తోంది. నేను ఆరా తియ్యడానికి ప్రయత్నించడమే తప్పుగా తోస్తోంది.

o o o

హాల్లోంచి నా గదిలోకి వెళ్ళాను. ఏమీ తోచలేదు. అక్కకి కావలసిన డబ్బు అమ్మని అడగదలచుకోలేదు. నారాయణరావు నడిగితే ఇస్తాడు. మళ్ళీ జీతాల్లో ఇచ్చెయ్యొచ్చు. కాని ఆ మేరకి అమ్మ చేతిలో పెట్టేది తగ్గుతుంది. అమ్మ అడగదు, తక్కువెందుకిచ్చావని. ఓసారి కళ్ళెత్తి చూస్తుంది. జరిగిందంతా అప్పుడైనా చెప్పితీరాలి. రాజీ కులాసాగా కాలం గడుపుతోందని, బావగారికి అక్కంటే ప్రాణమనీ అమ్మకి తెలుసు. వెయ్యేళ్ళకీ అలాగే ఉండాలంటుంది. కాని అప్పుడప్పుడైనా, ఆ కులాసా తిరుగుళ్ళు ఆపేసి ఖర్చులు తగ్గించుకొని ఓ ఇల్లు కట్టుకుంటే బావుంటుందన్న ధోరణిలో అమ్మ మాట్లాడుతూనే వుంది: "మాయరోజులు వచ్చిపడ్డాయి, పెళ్ళయి పదేళ్ళు కావస్తోంది. ఇంకా బిడ్డల్నెప్పుడు కంటుందో...." అంటూనే వుంది. "కాలం నాటి పిల్లలూ లేక కాలం నాటి డబ్బూ మిగలక, ముసలితనంలో ఎన్ని బాధలు పడతారో" అని భయపడుతూనే ఉంటుంది.

మంచం మీద వాలుదామని, మంచం దగ్గరగా వెళ్ళాను. శారద పెట్టె మంచం కిందనే ఉంటుంది. కాని. కొద్దిగా ముందుకి పొడుచు కొచ్చినట్టుంది, కాలికి తగిలింది. వొంగి ఆ పెట్టెని లోపలికి నెట్టడంలో పెట్టె తెరచి చూద్దామనే కోరిక కలిగింది. వెనక్కి నెట్టకుండా ముందుకే లాగాను.

"ఏం కావాలి?"

బెదిరేను, శారద గొంతు విని.

"అబ్బే!" అంటూ ఆపెట్టెని లోపలికి నెట్టేసిలేచి నిలబడి ఇటుతిరిగాను.

బ్యాగ్‌లోంచి డబ్బు,ఒకఉత్తరం తీసింది శారద,ఉత్తరం నాకిచ్చి"సాయంకాలం బస్‌లో మా అన్నయ్య దగ్గర కెళ్తున్నాను...." అని చెప్పేసి డబ్బుతో అమ్మ దగ్గర కెళ్ళిపోయింది.

ఉత్తరం చదువుకున్నాను. వాళ్ళ వదినెగారు రాసింది, "మీ అన్నయ్యగారికి ఒంట్లో ఏమీ బాగులేదు. వీలుంటే ఒకసారి వచ్చి చూచి వెళ్ళు. ఇదే టెలిగ్రాం అనుకో...." అని సారాంశం.

రెండు నిముషాల్లోవెనక్కొచ్చింది శారద"మామయ్యగారేరీ?"అంటూ.

"డాబా మీదున్నట్టున్నారు" అన్నాను.

ఆయన్తో చెప్పేసొస్తాను. బస్‌స్టాండ్ దాకా వద్దురు గాని. ప్యాంటేసుకోండి" అని నాతో చెప్పి వెళ్ళిపోయింది,

శారద పెట్టె కెలుకుదామని, ఆరా తియ్యమన్న అక్కమాటకి విలువ ఇచ్చానని నా మీద నాకు చిరాకు వేసింది. ముప్ఫయ్యో తారీకున తీసుకోవలసిన జీతం ముందుగానే (ఇరవై ఏడునే తీసుకుని ప్రయాణిక పెట్టుకుందంటే సెలవెన్ని రోజులు పెట్టింది - లాంటి ప్రశ్నలు ఏవో నన్ను బాధపెట్టడం మొదలెట్టాయి, అక్కడ ఉండటానికే బుద్ధి పుట్టలేదు, నేనూ వెళ్ళాను.

శారద నాన్నగారి కాళ్ళకు దండం పెట్టి లేచింది. చీర చెంగుతో కళ్ళు వొత్తుకుంది.

"నీలాంటి వాళ్ళని దేవుడు చల్లగా చూస్తాడమ్మా. ఏం భయపడకు" అన్నారు నాన్నగారు.

శారద మా అమ్మనీ నాన్నగార్నీ గౌరవంగా చూడ్డం ఎరుగుదును. కాని ఇలా భక్తిగా కాళ్ళకి దండాలు పెట్టడం కన్నీళ్ళు పెట్టుకోవడం నాకు తెలిసినంత వరకు కొత్తచర్యలు. ఆశ్చర్యపడి చూశాను.

"ఏమిటి నాన్నారూ?" అన్నాను కంగారుగా.

"నువ్వు గర్వపడవలసిన వ్యక్తిరా శారదా!" అన్నారు నాన్నగారు చెదిరిన కంఠంతో.

"తొందరగా రండి. సాయంకాలమైపోతోంది. గంట పెర్మిషన్ పెట్టి నన్నమాటే గాని అంతా ఇక్కడే అయిపోయింది" అని నాన్నగారికి టాటా చెప్పినట్టు చెయ్యూపి కిందకి దిగిపోయింది శారద.

"వెళ్ళు, వెళ్ళు!" అన్నట్టు నాకూ చేత్తోనే చెప్పారు నాన్నగారు.

o o o

కాఫీ పుచ్చుకోవడం—

చీర మార్చుకోడం—

ప్రయాణానికి కావలసిన వస్తువులు ఏరుకొని బ్యాగ్‌లో పెట్టుకోడం—

అన్నీ మూడు నిముషాల్లో పూర్తి చేసుకుంది శారద.

"అక్కకి కావలసిన డబ్బు ఇంట్లోనే వుంది. నారాయణరావుని అడగక్కర్లేదు"—

"అక్క ఆరా తియ్యమందని శారద పెట్టె కెలకబోవడం శుద్ధ పొరబాటు" "బావగారికి ఏం సుస్తీ? శారద ఎప్పుడు తిరిగి రాగలుగుతుంది?" "అక్కకి డబ్బు ఇస్తే తిరిగి ఇస్తుందా?" ఇలాటివి ఆలోచించుకుంటూ నేను సిద్ధమయ్యాను.

* * *

రిక్షా ఎక్కేవరకు శారద ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"మూడు రోజులు సెలవు పెట్టాను"

"వెళ్ళగానే ఎక్కణ్ణించయినా ఫోన్ చెయ్యి, మీ అన్నయ్య ఆరోగ్యం గురించి. ఈ రాత్రి చెయ్యగలనంటే రమణయ్య గారింట్లో వెయిట్ చేస్తాను. రేపు ఉదయమైతే తొమ్మిది గంటలకి ఆఫీస్ కెళ్తాను"

"రేపే—"

"ఓకే—"

"ఈ రాత్రి మీ నాన్న గార్నడగండి. కొన్ని ముఖ్యమైన సంగతులు చెప్తారు...."

"నువ్వు నాన్నగారి కాళ్ళకి దండం పెట్టడం చూడగానే అనుకొన్నాను, ఏదో వుందని"

"తప్పా?"

"తప్పుకాదు గానీ, అరుదుగా చేసే పని కదా"

"అసలు రోజూ ఆయన కాళ్ళ మీద పడాలి. ఆయన దేవుడు!"

నాకు నవ్వొచ్చింది.

"ఓ విధంగా మీరూ దేవుడే లెండి. ఇన్నాళ్ళయినా మీరు నన్ను ఒక ముఖ్యమైన ప్రశ్న అడక్కుండా వూరుకున్నారు."

ఆ ప్రశ్నే మితో అర్థమైపోయింది. అది అక్క లేవదీసిన ప్రశ్నే!

"ఇవాల్టితో అప్పు తీరిపోయింది. కనక నాకు ధైర్యం వొచ్చింది"

"అ-ప్పా-?"

"ఔను.... మామయ్యగారు చెప్తారన్నాను.... పోన్లెండి. అయన్నెందుకు హింస పెట్టడం. నేనే చెప్తాను-"

ం ం ం

నా చెవుల్ని నేనే నమ్మలేకపోతే ఎలాగ?

అలాగే నా మనసులో మనసై. మా ఇంట్లోనే దీపమై, మూడేళ్ళపాటు ఒక్క పొల్లు మాట అనకుండా అనిపించుకోకుండా, ఒక్క నిరర్థకమైన చర్యకు పాల్పడకుండా వున్న శారద మాట కూడా నేను నమ్మవలసిందే.

తొమ్మిదేళ్ళనాడు హఠాత్తుగా ఓ సాయంకాలం మా ఇంటికొచ్చి రాత్రి చాలా సేపు నాన్నగారొక్కరితోనూ మాట్లాడి రాజీపెళ్ళి తనతో నిర్ణయం చేయించుకున్న బావగారు.... తనకి కూడా కట్నం అంటే వెగటేనని. అయితే ఓ పది వేలు తప్పనిసరిగా తీర్చవలసిన అప్పు ఉందని, ఆ మాత్రం సొమ్ముకోసం రాజీని వాడుకు కోరేనని. ముందు ఆ సొమ్ము ఎలాగో సమకూరిస్తే అది తనే తీర్చుకుంటానని- నాన్నగార్ని ఒప్పించాడట-

ఆ అప్పు తీసుకోడం రహస్యంగా జరిగింది. నాన్నగారు ఎంత వెసులు బాటు చేసుకొని తీర్చినా నా పెళ్ళి నాటికి అది వడ్డీమీద వడ్డీ చేర్చుకొని ఇంకో తొమ్మిదివేలకి తేలిందట. ఆ అప్పు తీర్చడంలో తన బాధ్యత ఉంటుందని వాగ్దానం చేసిన బావగారు విహారయాత్రలు చెయ్యడం. స్కూటర్ కొనుక్కోడం లాంటి ఆకర్షణల్లో పడిపోయి—

"ఇద్దరూ ఉద్యోగాలు చేసుకుంటున్నారు కనక ఈ అప్పు కోడలు తీరుస్తుందిలే" అనుకొన్న నాన్నగారికి, శారద తను మా ఇంట్లో కాలు పెట్టిన వారం రోజుల్లోనే, తన పెళ్ళి కోసం తను పనిచేస్తున్న బ్యాంకులో తీసుకున్న అప్పు పదివేలు యథాతథంగా వప్పగించి- ఈ నెల నుంచీ నాజీతంలో దాదాపు మూడు వందలు కోత ఉంటుందని, ఇది మూడేళ్ళుంటుందని, చెప్పింది....

"అయితే కట్నాలు ఇవ్వకూడదు. పుచ్చుకోకూడదు-అనే సూత్రాన్ని నాన్నగారు పాటించారా లేదా?" అన్నాను.

"పెద్దవారు, ఆయన ఆ సూత్రాన్ని నమ్మారు. కాని మీ బావగారూ నేనూ పడనిచ్చినట్టు లేదు" అంది శారద—

***